

שלום לך הנבחן !

קרא בעיון את ההוראות בדף זה ונהג בדיוק לפיהן. אי מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות שונות ואף להביא לידי פסילת בחינתך. הבחינה נועדה לבדוק את הישגיך האישיים, ולכן עבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ע"י קבלת חומר כתוב או בשיחות בע"פ, ואין לעזור לנבחנים אחרים גם אם פנו אליך. אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות מכשירי קשר למיניהם וכו' – פרט ל"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. אם ברשותך חומר עזר שאינו מותר בשימוש, מסור אותו לידי המשגיח לפני תחילת הבחינה. לאחר שסיימת את כתיבת הבחינה, מסור את המחברת לידי המשגיח ועזוב בשקט את חדר הבחינה.

אנא הקפד על טוהר הבחינות!

הוראות לנבחן אקסטרני

1. ודא כי במדבקה שקיבלת מודפסים פרטיך האישיים ופרטי השאלון שתיבחן בו, והדבק אותה על כריכת המחברת, במקום המיועד לכך.
2. אם לא קיבלת מדבקה, מלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקת הנבחן.

הוראות לנבחן אינטרני

1. ודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים פרטיך האישיים, ובמדבקות השאלון שקיבלת מודפסים פרטי השאלון שתיבחן בו.
2. הדבק על כריכת המחברת, במקום המיועד לכך מדבקת נבחן (ללא שם) ומדבקת שאלון.
3. אם לא קיבלת מדבקות, מלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקת הנבחן.

הוראות לנבחנים

1. אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו), היות וחלק זה לא ייסרק.
2. עמודים ששימשו כדפי טיוטה, יש לציון בראש העמוד את המילה טיוטה.
3. אין להשתמש בטיפקס במחברת הבחינה. אם ברצונך למחוק – העבר קו או (X) על הכתוב.
4. במחברת הבחינה יש לכתוב בעט בלבד.
5. אין לכתוב שם בתוך המחברת, משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.
6. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, על מנת למנוע עיכובים בזיהוי הנבחן וברישום הציונים.

ב ה צ ל ח ה !

הערכה שלישית

הערכה שניה

הערכה ראשונה

12 17 סמל שאלון رقم النموذج שם השאלון ויחידות לימוד اسم النموذج والوحدات التعليمية הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان	18 21 מועד מועד موعد 31 מס' תעודת זהות 32 סמל ב"ס رقم الهوية رقم المدرسة הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)	מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن داخلي
12 17 סמל שאלון رقم النموذج שם השאלון ויחידות לימוד اسم النموذج والوحدات التعليمية הדבק כאן ↑ מדבקת שאלון الصق هنا ↑ ملصقة نموذج امتحان	18 21 מועד מועד موعد 31 מס' תעודת זהות 32 סמל מרכז رقم الهوية رقم مركز الامتحان הדבק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) الصق هنا ↑ ملصقة ممتحن (بدون اسم)	מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن خارجي

מחברת בחינה אחידה – משבצות – אקסטרני/אינטרני
דפטר امتحן מועד – מריבט - خارجي

* הוראות בשפה הערבית מעבר לדף.
* التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربوية

دفتر امتحان

تحية للممتحن !

اقرأ بتمعن التعليمات في هذه الصفحة واعمل وفقاً لها بالضبط. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء امتحانك. أعد الامتحان لفحص تحصيلاتك الشخصية، لذلك اعمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير بواسطة الحصول على مواد مكتوبة أو الحديث، كما لا يُسمح مساعدة ممتحنين آخرين، حتى لو توجهوا إليك.

لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم، أجهزة اتصال بأنواعها وما شابه - إلى غرفة الامتحان ما عدا "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من الوزارة. إذا كانت لديك مواد مساعدة لا يُسمح استعمالها، سلمها للمراقب قبل بدء الامتحان. بعد أن تنتهي من كتابة الامتحان، سلم الدفتر للمراقب، وغادر غرفة الامتحان بهدوء.

نرجو التقيّد بنزاهة الامتحانات!

تعليمات للممتحن الداخلي

تعليمات للممتحن الخارجي

1. تأكد بأن تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها، وبأن تفاصيل نموذج الامتحان الذي تُمْتَحَن به مطبوعة على ملصقات نموذج الامتحان التي حصلت عليها.
2. ألصق على غلاف الدفتر، في المكان المخصص لذلك، ملصقة ممتحن (بدون اسم) وملصقة نموذج امتحان.
3. إذا لم تحصل على ملصقات، اكتب بخط يد التفاصيل في المكان المخصص لملصقة الممتحن.
1. تأكد بأن تفاصيلك الشخصية وتفاصيل نموذج الامتحان الذي تُمْتَحَن به مطبوعة على الملصقة التي حصلت عليها، وألصقها على غلاف الدفتر، في المكان المخصص لذلك.
2. إذا لم تحصل على ملصقة، اكتب بخط يد التفاصيل في المكان المخصص لملصقة الممتحن.

تعليمات للممتحنين

1. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذه المنطقة.
2. اكتب كلمة "مسودة" في رأس كل صفحة تستعملها مسودة.
3. لا يُسمح استعمال التبيكس (spss) في دفتر الامتحان. إذا أردت المحو - مرر خطاً أو ضع (X) على المكتوب.
4. يجب الكتابة في دفتر الامتحان بقلم حبر فقط.
5. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.
6. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عوائق في تشخيص الممتحن وفي تسجيل العلامات.

نتمنى لك النجاح!

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון א'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות

פרק שני — אוצר המילים והמשמעים; מילות היחס — 26 נקודות

פרק שלישי — תחביר ומערכת הצורות — 24 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

(1) יש לענות על כל השאלות **בגוף השאלון**, לפי ההוראות.

(2) לכתובת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (22-23) של השאלון.

(3) הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

הערה: קישורית לדוגמאות תשובה לשאלון זה תתפרסם בדף הראשי של אתר משרד החינוך.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

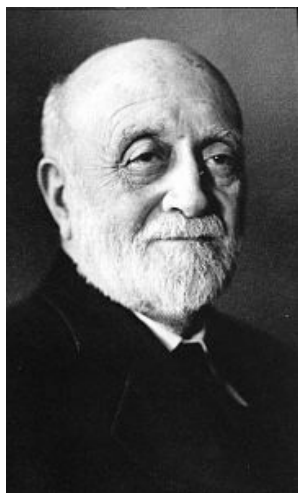
לפניך מאמר ושני קטעים הנלווים לו. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

דוד ילין איש הרוח והמעש

מנהיגותו של ילין בתחומי החברה, התרבות והחינוך

(מעובד על פי בורשטיין, ר'. "דוד ילין איש הרוח והמעש: מנהיגותו של ילין בתחומי החברה, התרבות והחינוך".

מים מדלין: שנתון המכללה הדתית למורים ע"ש ליפשיץ, 19-20 [תשס"ח-תשס"ט], עמ' 307-337)

דוד ילין (תרכ"ד 1864 - תש"ב 1941) נולד בירושלים, והיה מורה, מחנך ומנהיג ציבור שהשפיע על חיי היישוב בתחומים רבים. פרשת חייו שזורה במסכת תקומת עמנו בארצנו: הוא השקיע את כל כוחו ומרצו כדי להקל את מצוקת היישוב בעתים קשות, פעל למען בניין ירושלים – יזם הקמת שכונות חדשות ומוסדות תרבות – וכן פעל למען תחיית הלשון העברית והשְׁרָשָׁתָה.

על אישיותו של דוד ילין אמר י' בורלא⁽¹⁾ כי היא מאירה כאורו של כוכב בשמי ארץ-ישראל. לפי ש' הרמתי⁽²⁾, באישיותו של ילין התמזגו ערכי מסורת של יהדות אשכנז שספג ממשפחת אביו, וערכי מסורת של יהדות המזרח שספג ממשפחת אמו.

ילין לא היה איש מלחמה ופולמוס, הוא האמין בכוחה של ההסברה ובערכה של התפיסה השכלית. במאמר זה נאיר במיוחד את החזון והעשייה של ילין בתחומי החינוך והלשון העברית.⁽³⁾

דוד ילין פעל רבות למען החינוך העברי בארץ-ישראל. הוא לימד בבית הספר של "כל ישראל חברים" (כי"ח) ובבית המדרש למורים מיסודה של חברת "עזרה", ובהמשך מונה למנהל בית המדרש. עם פתיחת האוניברסיטה העברית בירושלים הוזמן ללמד שירה עברית של ימי הביניים ודקדוק עברי. יותר מחמישים שנה הוא עסק בחינוך עברי, ובתקופה זו הוא חיבר ספרי לימוד.

על שני מקצועות הוראה הטביע ילין את חותמו: תנ"ך ודקדוק. בהוראת התנ"ך הוא חידש כי במקום לדון רק במילה יחידה או בפסוק יחיד יש לדון קודם כול ביצירה השלמה, כלומר לקרוא ולהבין את הפרק בשלמותו, ורק לאחר מכן לדון בפירוש הפרטים. בהוראת העברית פיתח ילין את "השיטה הטבעית", כלומר לימוד עברית בעברית. בתרגומו פרסם את "לפי הטף", מדריך למורה, וכינה אותו "ספר להורות ילדי ישראל לדבר עברית בלא עזרת תרגומים".

(1) יהודה בורלא – סופר ישראלי.

(2) פרופ' שלמה הרמתי – מומחה בין-לאומי בהוראת עברית.

(3) במאמר המקורי מפורטת עשייתו של ילין גם בתחומי החברה והתרבות.

ילין היה מורה ומחנך משורש נשמתו. הוא סימל באישיותו, בכוחותיו הרוחניים ובכושו המעשי והארגוני את המחנך הארץ-ישראלי. תפיסתו החינוכית הייתה הן יהודית-מוסרית הן השכלתית-כללית-מדעית. השקידה הרבה, הפעילות הנמרצת והעבודה המתמדת אפיינו את ילין המורה. י' בן-צבי⁽⁴⁾ הילל את הטיולים והסיורים שערך ילין בארץ עם חבריו המורים ותלמידיהם; הללו נעשו בדרכים לא סלולות ובכלי הרכב הרעועים של אותה תקופה, והיה בהם משום חידוש שלא ידעו כמוהו באותה עת בארצות אחרות. החידוש הזה נבע מן הרצון האדיר להכיר את הארץ וללמוד על עברה.

קטע נלווה 1:

ועד הלשון העברית

(מעובד על פי סיוון, ר'. ועד הלשון העברית. לשוננו לעם, מ'-מ"א [תשמ"ט-תש"ן]. כפי שהופיע באקדמיה ללשון העברית. ק"ן לבנייהודה — כן לעברית, [תשס"ח])

"ועד הלשון העברית" נוסד בשנת תר"ן (1890). זה היה גוף ציבורי שמטרתו הייתה להחיות את הדיבור העברי ולהפיצו. אליעזר בן יהודה היה אחד ממייסדי הוועד. הוועד צירף אליו מורים ומבני לשון, וביניהם גם דוד ילין, שמאוחר יותר כיהן שנים רבות כנשיא הוועד. אחד התפקידים שקבע הוועד לעצמו היה "להכשיר את הלשון העברית לשימוש בתור לשון מדוברת בכל ענייני החיים בבית, בבתי הספר, בחיים הציבוריים, במסחר ובקניין, בחרושת ובאמנות, בחכמות ובמדעים".

בוועד נערכו דיונים נרחבים בבעיות הלשון העברית, בשאלות העוסקות במילים ובמונחים המחודשים, בכתוב העברי, במבטא העברי, במילים הלועזיות וכיו"ב.

עם קום המדינה נוסדה ה"אקדמיה ללשון העברית" שהחליפה את "ועד הלשון העברית".

כאמור, דוד ילין פעל רבות גם להחייאת השפה העברית. הוא היה פעיל באגודות ובוועדים שונים לקידום השפה העברית. בין היתר הוא היה פעיל ב"ועד הלשון העברית", ושימש נשיאו בשנים תרע"ד-תש"ב.

בשנת תרפ"ב שלחו ילין ובנייהודה, שני נשיאי "ועד הלשון העברית", תזכיר לנציב העליון⁽⁵⁾, ובו ביקשו להכיר בשפה העברית בתור אחת משלוש השפות השולטות בארץ, נוסף לאנגלית ולערבית. הם הציעו שהלשון העברית תהיה נהוגה בכל המסמכים הרשמיים גם במקומות שאין בהם יהודים, כי ייתכן שבעתיד יהיו. כארבעים שנה היה ילין הרוח החיה ב"ועד הלשון העברית" והטביע בו את חותם אישיותו.

דוד ילין אף חידש כמה מילים בעברית: צילום וצלם (במקום

החידושים המסורבלים 'ציור אור' ו'צייר אור' של בנייהודה), בדיחה, חקלאי, חשדנות, טרדן, קטר, מצפן, שחקן ועוד. כל מילה שחידש הוא שיבץ במאמריו.

(4) יצחק בן-צבי — הנשיא השני של מדינת ישראל, היסטוריון ומראשי תנועת העבודה בארץ-ישראל.

(5) הנציב העליון — הממונה מטעם ממשלת בריטניה על השלטון בארץ-ישראל בתקופת המנדט.

בשנת תרס"ב השתתף ילין בהתכנסות של אחדים ממשכילי ירושלים, שנערכה ביוזמת בן-יהודה. מטרת ההתכנסות הייתה "לכונן עיר עבריה אשר לשונה תהיה עברית". כדי להגשים מטרה זו ביקשו החברים לייסד תחילה שכונה אחת שכל תושביה ידברו עברית. לשם כך יינקטו האמצעים האלה: מחזות ילדים בעברית, ערב שעשועים בעברית ועוד.

60

קטע נלווה 2:

מלחמת השפות

(מעובד על פי רוזנטל, ר'. "מדען, דבר עברית:

על הגפרור שהצית את מלחמת השפות; וגם: כללים לשימוש בלשון מדעית בכלי התקשורת". **הד האולפן החדש**, גיליון 100 [חורף 2013, תשע"ג] עמ' 15-21)

הקָרָב על שפת ההוראה בטכניון היה שיאו של מאבק ורגע מכונן בתחיית העברית. במוקד המאבק עמדה חברה יהודית גרמנית בשם "עזרה", שסייעה בהקמה של מערכת חינוך עברית מפוארת ברחבי הארץ, והיה לה חלק בתרומה של מערכת החינוך לתחיית הלשון העברית. עם זה רצתה "עזרה" שהלימודים במקצועות המדעיים בטכניון יתקיימו בגרמנית. ראשי "עזרה" ותומכיהם טענו ש"אין השפה העברית כשרה עדיין, מחוסר מונחים טכניים, לשמש אמצעי להקניית הלימודים המדויקים [=לימודי המדעים]". צריך לציין שבאותה עת שלטה השפה הגרמנית בתחום המדעים בכל אירופה.

ראשי הציונות ומנהיגי הסתדרות המורים יצאו למלחמת חורמה נגד "עזרה". המאבק הסתיים בניצחון השפה העברית, ובעקבות כך מעמדה בארץ התחזק מאוד.

בתחילת הסכסוך בעניין השפה העברית, הידוע בכינוי "מלחמת השפות", לא רצה ילין להבליט את עצמו. דרכי השלום שלו, מעמדו הרשמי בחברת "עזרה", כְּנוֹתוֹ הפנימית והכרתו שאי-אפשר להתעלם מפעולותיהם ומהישגיהם החינוכיים של מוסדות "עזרה" גרמו לו לדחות את השתתפותו הגלויה במאבק למען העברית, אך לא היה ספק מהי עמדתו במחלוקת. כשהחליט ילין להכריע, נעשה ניצחונה של המלחמה למען העברית ודאי. הוא העמיד את כל יוקרתו האישית והחינוכית לצד הלוחמים, הקריב את כל זכויותיו ומשכורתו, הזעיק את בני ירושלים, ועורר את הרוחות נגד אלה הרוצים להשליט את השפה הגרמנית בארצנו. הוא נשא נאומים, כתב תזכירים, פרסם כרוזים, פנה לעיתונאים, ושלח מכתבים לאישים בעלי השפעה. זו הייתה המלחמה היחידה בחייו שניהל ילין בפומבי.

65

70

75

80

בכ"ב בכסלו תש"ב הלך לעולמו דוד ילין, המנהיג בעל הנטייה לרוחניות, למדע ולספרות, שהיה גם בעל גישה מעשית וזיקה לציבור. השילוב המיוחד בין מזרח למערב ובין הדת להשכלה עשה אותו לסמל לשילוב בין-תרבותי.

85

פרק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 1-6.

1. דוד ילין נחשב לחדשן בדרכי ההוראה שלו.

הוכח קביעה זו באמצעות שלוש דוגמאות מן המאמר. (6 נקודות)

2. מן המאמר אפשר ללמוד על מצב היישוב היהודי בארץ-ישראל בתקופה שבה חי דוד ילין.

ציין שני מאפיינים של מצב זה בתקופתו של ילין, על פי המאמר. (6 נקודות)

3. לפי המאמר, "מלחמת השפות" הייתה המלחמה היחידה שניהל דוד ילין בפומבי.

א. מדוע דווקא ב"מלחמת השפות" בחר דוד ילין להביע לבסוף את דעתו ב**פומבי**? בסס את

דבריך על המאמר ועל קטע נלווה 2. (4 נקודות)

(שים לב: סעיף ב של שאלה 3 בעמוד הבא.)

ב. גם בימינו מתנהל ויכוח בעניין שפת ההוראה במוסדות להשכלה גבוהה. לא מכבר פורסם שבטכניון מבקשים ללמד קורסים מסוימים בשפה האנגלית, ובימי עיון ובכינוסים מציגים חוקרים ישראלים את מחקריהם באנגלית. רבים מתנגדים לכך. הבע את דעתך בעניין זה, ונמק אותה. היעזר במאמר ובקטע נלווה 2. (6 נקודות)

4. היחס האוהד של הכותבת כלפי דוד ילין מובע הן בדברים של הכותבת על האיש הן באזכור של דברים שאמרו עליו אישים חשובים.

א. העתק מן המאמר ארבעה צירופים או מילים המבטאים את היחס האוהד של הכותבת כלפי ילין. (4 נקודות)

ב. בחר באחד האישים הנזכרים במאמר, והסבר כיצד בא לידי ביטוי בדבריו יחסו האוהד כלפי ילין. (3 נקודות)

.5

עם תחיית הלשון העברית הועלתה הצעה לכתוב עברית באותיות לטיניות; כך למשל המילה "עברית" תיכתב: Ivrit.

קרא את קטע I שלפניך ובו עמדת דוד ילין בנוגע להצעה זו.

I

חושב הנני כי השפה שבעל פה והשפה שבכתב קשורות קשר טבעי אשר לא יוכל להינתק, ויחד הן יוצרות דבר אחד, היא השפה הלאומית של כל עם ועם. וכשם שבשפה שבעל פה ישנן צורות קיימות בלתי משתנות בעיקרן במבטא, כן ישנה לשפה שבכתב צורתה הקבועה לה, ואשר בה מכירים אותה תמיד. זוהי צורת כתיבתה ואופן כתיבתה שאי־אפשר להם להשתנות.

(כפי שהופיע אצל בורשטיין, ר'. "דוד ילין איש הרוח והמעש: מנהיגותו של ילין בתחומי החברה, התרבות והחינוך".

מים מדליו: שנתון המכללה הדתית למורים ע"ש ליפשיץ, 19-20 [תשס"ח-תשס"ט] עמ' 334-335

גם בתקופתנו הצעה זו עולה לדין. קרא את קטע II שלפניך ובו עמדת פרופסור **עוזי אורנן**, בנוגע להצעה.

II

כל מי שהתנסה בהוראת העברית יודע עד כמה מכביד הַקָּתֵב העברי על הקניית השפה. הקושי נובע מן הליקויים של שיטת הכתב העברי, שאינה מסמנת את מרבית התנועות [למשל את המילה "מדבר" אפשר לקרוא "מדבר" או "מדבר"].

הכתב הלטיני מוכר לכל יושבי הארץ ובמיוחד ל"ילדי המחשב" של השנים האחרונות. דרך התצפית ללטינית - כתיבת העברית באמצעות אותיות לטיניות - נוכל להקנות לתלמידינו את המבנה השלם והברור של המילה העברית. בכך האנגלית לא תהיה להם השפה היחידה שהכתב הלטיני משמש אותה. יתברר להם כי כמו עשרות שפות אחרות, גם את העברית על מבנה המילים המגוון שבה כתב זה עשוי לשמש.

(מעובד על פי אורנן, ע'. "התעתיק לאותיות לטיניות בהוראת עברית". בתוך א' רודריג שורצולד ור' ניר [עורכים].

ספר בן ציון פישלר – מחקרים בלשון העברית והוראתה [2001]

השווה בין שני הקטעים II-I מן הבחינות האלה: העמדה של כל כותב כלפי ההצעה והנימוקים של כל כותב לעמדתו. כתוב את דבריר **בפסקה**. (7 נקודות)

[illegible]

6. מטלת סיכום (14 נקודות)

כתוב סיכום (בהיקף של עד 12 שורות), על פי המאמר ועל פי קטע נלווה 1, על תרומתו של דוד ילין להחייאת השפה העברית (תוכל להשתמש בעמוד 9 כ**טייטה** לסיכומך).

[illegible]

פרק שני — אוצר המילים והמשמעים; מילות היחס (26 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 7-12.

(21 נקודות)

אוצר המילים והמשמעים

7. במילון אבן שושן (2003) מובאים בערך ח-נ-ך הפעלים "חנף" ו"חנף".
קרא את הכתוב בערך זה, וענה על הסעיפים שאחריו.

חנף [ארמית: חנף; ערבית: חנף]

~ פֻּעַל **חָנַף** פ"י 1. חָדַשׁ, הִתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, עָרַף טָקֵס פְּתִיחָה (חֲנֻכָּה) שֶׁל בֵּית חָדָשׁ, שֶׁל מַפְעֵל וְכדוֹמָה: "וַיִּחְנְכוּ אֶת־בֵּית ה'" (מלכים א ח סג). "בָּנָה בֵּית חָדָשׁ וַחֲנֻכּוֹ" (תוספתא סוטה ז כ). רֹאשׁ הָעִיר חָנַף אֶת הַכָּיִשׁ הַחָדָשׁ. 2. לָמַד, הִדְרִיף, אָמַן: "חָנַף לְנֶעֶר עַל־פִּי דָרְכוֹ" (משלי כב ו) [במשמעות זאת רווח יותר בניין פיעל: חִנֵּף]. – [לחנף אֶת־, חוֹנֵף, יִחְנֹף]

~ פֻּעַל **חִנֵּף** פ"י 1. פָּתַח וְעֶצֶב אֶת הָאָפִי, הִמְדוּת, הִנְיָמוּסִים: "מְלַמְּדֵי תִינוּקוֹת... הֵן שְׂמֻלְמִדִּים וּמְחַנְכִּין אוֹתָן בְּדֶרֶךְ טוֹבָה" (רש"י בבא בתרא ח:). הַמּוֹרֶה מְחַנֵּף אֶת תַּלְמִידָיו. אִישִׁיּוֹת מְחַנֵּכֶת. 2. לָמַד וְהִדְרִיף, אָמַן וְהִרְגִּיל: "הַתִּינוּקוֹת אֵין מְעַנִּין אוֹתָן בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, אֲבָל מְחַנֵּכִין אוֹתָם לִפְנֵי שְ�נָה וְלִפְנֵי שְׁנָתִים בְּשִׁבְלִי שִׁיִּהְיוּ רְגִילִין בְּמַצּוֹת" (יומא ח ד). "אִישׁ חִיָּב לְחַנֵּף בְּנוֹ בְּמַצּוֹת" (נויר כט). 3. חָנַף, עָרַף טָקֵס חֲנֻכָּה, הִתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ: "מְחַנְכִּין אֶת הַכּוֹכִין בְּמוֹעֵד" (מועד קטן א ו). – [לחנף אֶת־, מְחַנֵּף, יִחְנֹף]

- א. לפניך טבלה שחסרים בה פרטי מידע על הפעלים בערך ח-נ-ך.
השלם את המידע בטבלה על פי הערך המילוני ח-נ-ך המובא לעיל. (4 נקודות)

הבניין	הפועל	רובד הלשון של הפועל	המשמעויות
פֻּעַל			1. _____ 2. _____
חָנַף			1. _____ 2. _____ 3. _____

ב. לפניך קטע מ"איגרת לתלמידים" של האקדמיה ללשון העברית, הדרן בפועל חנן.

מה הקשר בין "חנן בית" ובין הפסוק המפורסם מספר משלי (כב, 6): "חנן לנער על פי דרכו...?" בשני השימושים האלה מדובר על הכנה ואימון לשם מילוי תפקיד מסוים או לשם הקניית הרגלים מסוימים. אפשר להכין מבנה וחפץ ואפשר להכין אדם.

הפועל חנן הוא פוליסמי.

הוכח טענה זו על פי הערך המילוני שבעמוד 10 ועל פי דברי האקדמיה בקטע שלעיל.
(4 נקודות)

8. א. "פרשת חייו שזורה במסכת תקומת עמנו בארצנו" (שורות 3-4).

הקף את המשמעות הנכונה של המילה שזורה במשפט זה. (נקודה אחת)

- שמורה
- שגורה
- שלובה
- שבויה

ב. "[ילין] פעל למען תחיית הלשון העברית והשרשה" (שורות 6-7).

הקף את המשמעות הנכונה של המילה להשריש במשפט זה. (נקודה אחת)

- לעקור
- להדגים
- לפתח
- להחדיר

ג. "כארבעים שנה היה ילין הרוח החיה ב'ועד הלשון העברית' והטביע בו את חותם אישיותו" (שורות 49-51).

הקף את המשמעות הנכונה של הביטוי "להטביע חותם" במשפט זה. (נקודה אחת)

- להשפיע על משהו באופן מובהק
- ליצור מטבעות לשון ייחודיים
- להשקיע דבר במים עד שהוא טובע
- לפעול רבות להפצת השפה העברית

9. במאמר נכתב כי "ילין לא היה איש מלחמה ופולמוס" (שורה 13).

משפט זה מנוסח על דרך השלילה.

כתוב את הרעיון המובע במשפט על דרך החיוב. (2 נקודות)

10. "לשם כך יינקטו האמצעים האלה: מחזות ילדים בעברית, ערב שעשועים בעברית ועוד" (שורות 59-60).

לפניך ארבעה משפטים.

באיזה משפט מתאים להשתמש בפועל מהשורש נ-ק-ט?

כתוב במשפט המתאים את הפועל בצורתו הנכונה. (2 נקודות)

(1) ועד הלשון _____ לעצמו מטרה להחיות את הדיבור העברי.

(2) אליעזר בן־יהודה ודוד ילין _____ פעולות חשובות להחייאת השפה העברית.

(3) רבים _____ ספק בסיכוייה של העברית להיות שפת הוראה במקצועות המדעיים.

(4) דוד ילין _____ מאמצים רבים להחייאת השפה העברית.

11. עיין בשורות 61-82 במאמר.

א. איזה שדה סמנטי בולט בשורות האלה? (2 נקודות)

ב. העתק מן השורות האלה ארבע מילים השייכות לשדה הסמנטי שציינת בסעיף א.

(2 נקודות)

ג. לשם מה לדעתך השתמשה הכותבת בשדה סמנטי זה? (2 נקודות)

מילות היחס

(5 נקודות)

12. א. לפניך שלושה משפטים. בכל משפט בחר במילת היחס המתאימה ביותר מבין האפשרויות המוצעות, וכתוב אותה בנטייתה הנכונה על פי ההקשר. (3 נקודות)

(1) תחיית הלשון העברית וחיזוק היישוב היהודי בארץ היו חשובים בעיני ילין, והוא פעל רבות

_____.
(תמורה, כלפי, למען, על אודות)

(2) על אף אופיו המתון היה ילין איש חזק ובעל השפעה, וכשהחליט לפעול למען תחיית

העברית, איש לא היה יכול לעצור _____.
(מפני, בעד, כלפי, בעבור)

(3) דוד ילין כתב ספר דקדוק היסטורי מקיף של השפה העברית, והוא משמש בסיס

שעל פיו נכתבו ספרי הדקדוק שכולנו מסתייעים _____.
(מ, בעד, את, ב)

ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מודגש זוג של מילות יחס. בכל זוג הקף את הצורה

הנכונה של מילת היחס מבין שתי האפשרויות המוצעות. (2 נקודות)

(1) אליעזר בן-יהודה ודוד ילין פעלו רבות למען הפצת העברית בארץ-ישראל, וראשי

היישוב נהגו כְּלַפֵּיהֶם / כְּלַפָּם בכבוד רב.

(2) ילין המשיך לפעול למען בית המדרש למורים בירושלים גם לאחר שפרש

מְמָנו / מִמָּנו.

פרק שלישי – תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

בפרק זה שמונה שאלות: ארבע מתחום התחביר (13-16) וארבע מתחום מערכת הצורות (17-20).
ענה על ארבע שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות
או משני התחומים, כרצונך (לכל שאלה – 6 נקודות).

תחביר

13. לפניך שלושה משפטים.

- I. דוד ילין ערך סיורים לימודיים בדרכים רעועות לשם הכרת הארץ.
- II. ראשי הציונות רצו שהלימודים בטכניון יתקיימו בעברית.
- III. "מלחמת השפות" הסתיימה בניצחון העברית, ובעקבות זאת התחזק מאוד מעמדה של העברית בארץ.

העתק את שלושת המשפטים.

- א.** ציין בכל משפט את כל הנושאים והנשואים.
- ב.** ציין את הסוג התחבירי של כל אחד מן המשפטים: פשוט, איחוי (מחובר) או מורכב.
- אם המשפט הוא איחוי (מחובר), תחם בו את האיברים.
 - אם המשפט מורכב, תחם בו את הפסוקית, וציין אם היא משלימת פועל או משלימת שם.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

14. א. לפניך ארבעה משפטים.

I. דוד ילין חינוך לאהבת הארץ, לפיכך הוא יצא לסיורים עם המורים החדשים של היישוב.

II. דרכי השלום של ילין גרמו לדחיית השתתפותו הגלויה במאבק על שפת ההוראה

בטכניון.

III. ילין פעל רבות למען תחיית הלשון העברית.

IV. ההחלטה על היציאה לסיורים נבעה מאהבתו הרבה של ילין לארץ.

(1) בכל אחד מן המשפטים הקף את המילה המבטאת את הקשר הלוגי.

(2) — ציין את המספר של המשפט היוצא דופן מבחינת הקשר הלוגי שלו. _____

— מהו הקשר הלוגי שלו? _____

(3) מה הקשר הלוגי המשותף לשאר המשפטים? _____

ב. לפניך שלושה משפטים.

I. באישיותו סימל דוד ילין את המחנך הארץ-ישראלי.

II. פעילותו של ילין במוסדות החינוך תרמה לקידום השפה העברית.

III. הסיורים שערך ילין בארץ התקיימו בכלי הרכב הרעועים של אותה תקופה.

ציין את התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים או הצירופים המסומנים בקו:

נושא, נושא, משלים שם (לוואי), משלים פועל.

I. באישיותו _____

II. במוסדות _____

III. בכלי הרכב _____

15. לפניך שלושה משפטים.

- I. דוד ילין יזם הקמת שכונות חדשות בירושלים.
II. יותר מחמישים שנה עסק דוד ילין בחינוך עברי, ובתקופה זו הוא חיבר ספרי לימוד.
III. ש' הרמתי אמר כי באישיותו של דוד ילין התמזגו ערכי מסורת מגוונים.

א. (1) ציין את הסוג התחבירי של כל משפט: פשוט, איחוי (מחובר) או מורכב.

משפט I: _____

משפט II: _____

משפט III: _____

(2) ציין את התפקיד התחבירי של המילים "דוד ילין" בכל משפט.

משפט I: _____

משפט II: _____

משפט III: _____

(3) העתק ממשפט II מְאֻכָּר ל"דוד ילין", וציין את תפקידו התחבירי של המאזכר שציננת.

ב. לפניך משפט.

בטכניון שִׁיקוּם בארץ־ישראל יתקיימו הלימודים בעברית.

לפניך שלוש דרכים לתחימת המשפט, אך רק אחת מהן נכונה. הקף אותה, ונמק את תשובתך במונחים תחביריים.

(1) בטכניון שִׁיקוּם בארץ־ישראל יתקיימו הלימודים בעברית.

(2) בטכניון שִׁיקוּם בארץ־ישראל יתקיימו הלימודים בעברית.

(3) בטכניון שִׁיקוּם בארץ־ישראל יתקיימו הלימודים בעברית.

נימוק: _____

16. א. בין מחדשי המילים בארץ-ישראל לבין סופרי הגולה הייתה מחלוקת. סופרי הגולה יצאו נגד יצירת מילים חדשות שאינן במקורותינו. לפניך קטע ממאמר שכתב דוד ילין, ובו הוא פונה בעניין זה לסופרי הגולה.
- "קל מאוד לכם, אתם היושבים בחוץ לארץ, להסתפק במה שיש כבר בלשון. אתם לא קיבלתם עליכם חובת הדיבור העברי. כל עניינכם עם הלשון הוא רק עניין שבכתב".
- (1) כתוב את הקטע בדיבור עקיף.

- (2) העתק דוגמה אחת לשינוי שעשית במעבר מדיבור ישיר לדיבור עקיף, והסבר אותו.

- ב. (1) העתק מן הפסקה הראשונה במאמר (שורות 1-7) שלושה צירופי סמיכות.

- (2) לפניך שני צירופי סמיכות מיוחדים. ציין מהי דרך היידוע של כל אחד מהם.

משפחת אמו _____
ארץ-ישראל _____

מערכת הצורות

17. לפניך משפט וקטע קצר, ובהם מילים מודגשות.
- לשלטונות המנדט הוגשה בקשה על ידי דוד ילין ואליעזר בן־יהודה להכיר בעברית כאחת משלוש השפות הרשמיות בארץ.
- דוד ילין הגיב על ההצעה לכתוב עברית באותיות לטיניות: "חושב הנני כי השפה שבעל פה והשפה שבכתב קשורות קשר טבעי אשר לא יוכל להינתק [...], וכשם שבשפה שבעל פה ישנן צורות קיימות בלתי משתנות בעיקרן במבטא, כך ישנה לשפה שבכתב צורתה הקבועה לה, ואשר בה מכירים אותה תמיד".
- בטבלה שלפניך שובצו המילים המודגשות.
- בכל שורה בטבלה השלם את המידע החסר בנוגע לכל מילה.**
- (אין להשלים את המידע במשבצות המושחרות.)

פועל	שורש	בניין	שם פועל (באותו בניין)	שם פעולה (באותו בניין)
הִגֵּשָׁה				
				בִּקְשָׁה
				הִצָּעָה
			לְהִנָּתֵק	
מִכִּירִים				

18. א. — שיטת הפיסוק בעברית השתנתה עם השנים, וכיום נְהוּגָה שיטת פיסוק לפי חוקי הפיסוק האנגלי.

— מילים רבות חִדְּשׁוּ על ידי דוד ילין.

(1) כתוב את הבניין של כל אחת מצורות הפועל המודגשות.

_____ נְהוּגָה

_____ חִדְּשׁוּ

(2) מהי המשמעות המשותפת של שתי צורות הפועל: נְהוּגָה וחִדְּשׁוּ.

ב. לפניך קטע מן המאמר ובו פעלים מודגשים.

"... הוא העֵמִיד את כל יוקרתו האישית והחינוכית לצד הלוחמים, הקָרִיב את כל זכויותיו

ומשכורתו, הזָעִיק את בני ירושלים [...] הוא נִשָּׂא נאומים, כָּתַב תזכירים [...]

ושָׁלַח מכתבים לאישים בעלי השפעה" (שורות 73-81).

(1) מהי המשמעות המשותפת לבניינים של הפעלים המודגשים בקטע?

(2) מה אפשר ללמוד מריבוי הפעלים על דמותו של ילין?

(3) לפניך שניים מן הפעלים שבקטע.

הִזְעִיק, שָׁלַח

כתוב כל אחד מן הפעלים האלה בגוף מְדַבֵּר (גוף ראשון, יחיד), בְּזִמְנָא עֲתִיד.

ג. במשפט שלפניך הקף את הצורה המבטאת את ההגנייה הנכונה של הפועל מבין

שתי האפשרויות המוצעות.

ועד הלשון הצִיב / הצִיב לעצמו מטרה אחת: להחיות את הדיבור העברי ולהפיצו.

19. א. "ילין היה מורה וּמַחֲנִיךְ משורש נשמתו" (שורה 27).

(1) ציין מהו חלק הדיבור של המילה המודגשת. _____

(2) כתוב משפט שבו המילה המודגשת תשמש חלק דיבור אחר.

ב. "הוא סימל באישיותו, בכוחותיו הרוחניים ובכושרו המעשי והארגוני את המחנך הארץ-ישראלי" (שורות 27-28).

(1) ציין מהו חלק הדיבור של המילים מעשִׁי, ארגוני.

(2) מהו התפקיד המשותף של הצורנים הסופיים במילים אישיותו, כוחותיו, כושרו?

(3) במילה רוחָנִיִּים יש שני צורנים: צורן גזירה וצורן נטייה.

הוכח קביעה זו.

20. א.

לפניך כמה מהמילים שחידש ילין.

בְּדִיחָה טְרָדָן מְדַשָּׁאָה עֶקֶיף
מִצָּפֶן מִצְלָמָה נָדִיר קֶטֶר שְׁחָקוֹן

(1) מהי דרך התצורה של המילים ברשימה זו? פרט את דרך התצורה של שלוש מילים מן הרשימה.

(2) ילין חידש גם את המילה יָדִית.

— במה שונה דרך התצורה של המילה יָדִית מדרך התצורה של המילים שצינת בסעיף (1)?

— פרט את דרך תצורתה של המילה יָדִית.

ב.

ילין חידש גם את המילה צָלוּם.

— לאיזה בניין שייכת המילה צָלוּם? _____
— מצא בשורות 1-3 במאמר מילה אחרת (פועל או שם) השייכת לאותו הבניין.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

